Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

Ṿe-natata el Ḥoshen ha-mishpaṭ et ha-Urim ṿe-et ha-Tumim

saviv le-Shulḥan ʿarukh ... Yeshuʿa Ṿalḳ z.ts.l. baʿal sefer Meʾirat ʿenayim ... Shabetai Kohen z.ts.l. baʿal Śifte Kohen ... ṿe-nilṿeh la-hem ... Daṿid ha-Leṿi z.ts.l. ... Ṭure zahav ... ito meḥubar ... Tsevi ha-niḳra be-fi kol Ḥakham Tsevi ... be-hagahotaṿ ... aśinu zar ... la-shulḥan ... ...

Ḳaro, Yosef
ראק, ופסוי

Homburg vor der Höhe, [5]502 [1741/1742]

בהז ירוטמ המשה

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-11244

Visual Library

סי' י"ג סעיף ו' בטור ואלו כתבתי למעלה כי איכא למידק דבס"ב כתב רבינו בג' הדיוטות לא אלא בין אם הכתבע מסרב לירד לדין כלל ובין אם אינו רוצה בג' שבירר התובע ואח"כ כתב שתומתה בן בע"כ ומשתמע הוה ג"כ הסילוק כן דבג' הדיוטו' במקום יחיד מומחה קיימי כמ"ש בס"ס ר"ח ור"כ אלא פריך כאן על הרמב"ם דגם הוא מתלא בזה לענין מומחה וכרבה דהטור ס"ל דאין שייך זה בורר ביחיד מומחה לדון לענין ג' הדיוטות שייך כן דהכ"ל אל ג' לא יהי' לו שום גרעות' דבא עכ"פ יהי' ג' רק מלך שיהיו בבררין בהסכמת הבעלי דינין אבל ביחיד מומחה אי"ת שזה יבחור לו ג"כ מומחה א"כ ישנו ב' מומחה ויהי' גרעות' לבעלת המומחה' שבעלתו הוא ליבוא יחיד דוקא ובזה בעלה מעלתו אל עכ"ב דבמע' המומחה לא שייך זה בורר אלא הוסה בכל נוחא ועכ"ב מקשה אפיר לרמב"ם וע"ז כתב אח"כ לתרץ דלאפשר דלא קאמר יפוי כח למומחה אלא בלא כח מ' מבעלי דינין לפטרו תחלה ולומר לו שהוא מבחר לוחו אלא הבע"ד מעכמו אם לא תקר בע"ד תבירו מיעמוד לדין עמו בפני פלוני מומחה הו יש לו כל המעלות אבל אם מתחלה הלך אל המומחה ואחר שהוא מבחר לוחו על הדין שים לו עם פלוני בעל דינו אז בעלה תעלת המומחה והוא כהדיוט ודינו בזה בורר ע"ש ונתלין בדברי רש"י כו' לפי סידור ל' הרא"ש משמע שים ב' מעלות בב"ד אל זה בורר הא' דהבע"ד סבר בכל דיין עושה לו שיבה אחי מה שאין מלך הדין ואפשי מלך מעלת הדיינים עכמס שעו"ז אין זכות בעכם מה' מה שאינו בב"ד אחר והרא"ש לא אחד זה מדברי רש"י שעשה שום כ"אלו זות בא"ש דבברי בע"ד כו' והדיינים עכמס כו' אלא דעל רש"י עכמו קשה מכ"ל ב' מעלות דלאח בחד סני וכו' דהוא מדקדק כן תלמוד הנא' דא"ת אחין כאן אלא מעלת הדיינים' עכמו קשה לאמר בנא' מתוך שזה בורר כו' יבא הדין לאמיתו דלשון יכא קאי אבעלי דינים שיקיימו הפסק בלבוש הטוב אלא הי' לא' ודוכו דין אחת דאז הוה קאי על עכס הפסק אלא ע"כ דמלך הב"ד מדבר שבזה יש מעלה מלך שבדמון יקיימו הפסק ודינו מעוש שכל ח' בורר שהוא הרוויח יותר ממה שהדין נותן ב"ת דבמעלה זו לבוד סני קשה לשון יוכל הדין לאמיתו ואי' אלא איכא הדין ב"ל לאמיתו דהא הבע"ד סבר ס"ל ח' הרוויח יותר מן אמתת הדין אלא ודאי שים עוד מעלה מלך עכמו שהוא לאמתו הדיינו אחין שום זכות בעלים מהם:

ס"ר ס"א בד"ל שזה עוגן כו' כלל פירוזו דברים הבי' אמר ב' שנתעכמו ואו' הדיינו כל אחלוקים על איזה דבר אל מי הילך ואינלא כזה אחין אייך בו תובע ותבע אחינו בוד ח' מהם אלא כ"ח הוא תובע אלו בחלוה אלו בגיזוק אז נגזל שבתברר קבת שהוא חלוה אלו גיזוק ואינו תבע דוחהו לב"ד הגדול בא"ו אחין אומרים לו כיון אחין כאן שום תבע בחלק אחין יוצאין עבנת לב"ד הגדול כלך אלא נתברר שים תבע אומרים לתובע ודברי הסמ"ע בזה אין מבוררים לי ע"ש בהג"ה וי"א דב"ר הוקשה לסמ"ע לאמר הכנים דעת הרא"ש לתוך דברי הר"ם גם אם אינו הר"ש בלוחה מדינה ודאין עכמו לייסב כלע"ד דהכל ביחס דהר"ש קאי אל דגם הרמב"ם דאינו מחלק בין ב"ד הגדול לבית הועד ובתב אבל יש מקומות הינו דוקא בלוחה מדינה אבל אם עכמו לבוא מדינה לדין כח עכמו לבוא מדינה למדינה כמו שאי' בב"ד הגדול וזה מוכח מדלא הזכיר הרמב"ם יש מדינות רק מקומות וע"ז כתב דא"ל אפילו בזמן הזה הוא כ"ד אבל כמו ב"ד הגדול דהיינו אפי' במדינה אחרת בחלת אפי' נשיאת הרמב"ם יש פלוק סברו בזה דהיינו לענין כומן הזה: בטור ס"א אבל אם אי' כאן כופר אבל בחסרי שמכים כ"י יש סברת דאם אלים אינו חובעין זה את זה מיעלי הוה הדין בזה דשנים יבוגין לבוף ז"ל ובזה מיירי הנא' דהנוזל בתרת אבל הרא"ש ס"ל דלבה בתירון בתרת דיש חילוק בין מקום ועד לבדה נ' ועכ"פ מבית סברת זאת לענין חילוק המקום הועד עכמו אם כופין אותו לדין בעירו אז ליכך לועד ובך אם ליד ע"ש וי"א לבו"הגן אין שומעין אלא לבתבע ל"ל דאם נבו בתבע נמי יש אבל בזה אבל בתבע ישמיע עכמו אלא אם תמוב שיתחר לבב"הגן אלא יהי' לו עכמן רק עם מי שהוא בשוה אלא יעשה לו עולה משא"כ לגבי התובע אז"ת לחיות בזהר מבל שיבא עליו בעלילה לתבוע אותו ואז"ל אל גם במקום הועד כמו בחוקה שבל עני יחזין את העשיר לאם ובקום שיוכיח הוכלות יתן לו תביעתו שבבית אחרו גם בבית הועד אמת יוכיח תבה על מבה ל"ל דאלו דוקא אחרו לאין זה משתמע בית הועד אינו רשוק כ"ב כמו ב"ד הגדול ולא אבו רק לשובת התובע אלא ינטל לאום הוכלה ע"ש אבל ר"ת דקדק מלשון הגאון פי' דהנו' כתב לי' לאשתמוטי נבי ליה ואזה לאד ר"ת וכיון דלוה מנו שעין לאשתמוטי בודאי בתבוין בעל הי"ג כדי לאמור מאבו לבו"ם תובע ע"ש כ"ב ועל"ז בתב הרמב"ם כו' אנס הרמ"ם כתב דין זה דיש מעלה לבי' הועד גם בזמן הזה והיינו בדרך זה שזכר הרא"ש יבבר שעבותיו לפני ב"ד כו' שכ"ב אם הרמב"ם קוד לזה אבדי אלא יהיו לו שעבו' רוקבו' ס"ט ס"א בהג"ה אבל אם קרובו בא לדין וכו' הרשב"ן לאד דין זה אפ' בתר' דבתובות דקי"ל וכיאלו הכ"ו יש לבקשות כיון דאוזן דבתתם שעבות בע"ד מאולא לאו

ספיר עביר והיאך אבן לאחדין מאבו ואמאי כתב רא"ש לבלבה דמבני כבוד קרובו לא"ת וכו' לפרש דקוקי' לרשב"ן כיון דחזינן דבשובדא דבתובות אירע מבשל אחה שעה ר"ן כיון קרובו אל מבם כיון שבע"ד לא ידע כוונת ר"ן אלא הים סבור דדרך חניפות הוא ה"ב ביאום בבובד' דשבוטו' דהבע"ד לא ידע שבעשה בבוד לא"ת בבטל תורתו אלא יסבור דרך חניפות הוא לזה אי' דבקמי בתבר עכמו דודאי יבנים הבע"ד שבעשה בבטל התורה אבל"כ שם שבע"ד ידע הא אמת אלא הים אפי' קרוב לא"ת ע"כ אינתי' שענתו אבל בחמת אם הים קרוב אל ת"ת ובים זה ידוע לבל אין חבב מיתום שענות ומאלא אים חבב מיתו' שענות בקרוב ת"ת בעמקום אאין ידוע לבע"ד שהוא קרוב ואי' לא הרישב"ן לא אלא זה שהרישב"ן הבאמת בקש דשם ידוע אינו קרוב כלל ואח"כ כתב ודעת מורינו כו' הייבו לבבבת ר"ן שהוא הי' קרוב והוא הים מובר שגם הבע"ד ידע מזה וזה לא אמרי אלא דוקא בלא פתחו וכו' ודו' מבבבת ומאלא דבמיר בבמקום ערוף אפי' מותמי אלא לאחרינן אבתמת בוקא ידוע כן אלא דו"ל דע"כ אין לחדין לדעת הרמב"ם מתעבה דר"ל דהא כתב בסמוך דין האלמנה קוד' לדין ת"ת ובתעבה דר"ן הקדים אפי' דין קרוב ת"ת אפי' בבני יתום כ"ם בבני אלמנה וע"כ לומר דלא קי"ל כר"ן כיון דחזינן דבא מבשל מתבו בסיתו' שענו' אי"כ חולק על הרישב"ן דלמד מדין דר"ן ונקשה על רא"ש שבסק הרישב"ן ובאין לא הבינו כלום מדברי רא"ש בס ובלע"ד לייבב כי יש לדקדק עוד לאחר אותו מעבה אלי' אסתלק מן רב ענן ונקשה מאי איסור עבר רב ענן דבלא לרן אדון להוה נגרא וכ"ל לפי הלאמת בבוד בחורם עדוף אפי' מותמי אלא לאחרינן אבתמת בוקא ליה לא"ת עכמו אדון יתום ואלמנה לבבינו ונקי' ת"ת אמאל על בבודו בבודו מחול ובמעבה דרב ענן דבלא אדון אין לחוה נגרא דאבא ענן בסילבא לי לדיבא והוה ליבב' יתרא ובי בלא"ה לא הי' דן אותו ר"ן אלא ודאי בתבוין לאחר אדון דבוים ונקפיד על בך ס"מ אינו תומל על בבודו ורוכה אעבה לקרובו לפי עיקר הדין ע"כ בעבב הב עבן על אלא בזהר בלבוזו ובא ומכאל עי"ז ובא"כ לא"מ על הרמב"ם אלא מדבר בבתם ת"ל אמתמת מומל על בבודו וע"כ ובתב אמקדומין דין יתום דאמתמת מקדומין ומומרים אהוא מומל והבל מיחא בס"ל:

סי' ט"ז. ס"ב ואינו רוכה לבבל אבעתו בלע"ד דהא דהבתבע לוקח אחר הבבועה בוכתו אינבל לאבור בבסיו הן אמשלאין הן קרקעו' אלא יאחרו אבבת הוא לאבור ומזה הבעם בעבמו הוא בס"ל אלם רוכה מיבסקו לו אדין כי הינו דיבבו בבמ"ע בעולם אהוא פעור מתבו ויקבו בבבינו ובאמת יש לו עדים ובבמ"ע בתב ג"כ בבבלא ואת אלם הבתבע מבקש לבבע תיבה בס"ל בבסיו הדין עם הבתבע ותמתי עליו דאין זיאלי בבסי דקת' רק בתבורר לדיינים אזה הבתבע מובבת לאבור לת אבר לו אבל אם זינו מבורר אלא אהוא טוען בן הדין עם הבובע ובאין מי אין בירור ע"ז ובע"ל עיקר הקושים כ"ל ל"ל לבאן דבאן תולה הבובע עיקר הטעם אלו אהוא רוכה אינו ואלי בבסי דלוה בדי אינו' מוכו בעות בת"ם בסמו' אח"ו ובתן טעם בבבינו אים לו עדו' ע"ל בותבו' לו ל' יום לבבלת הערים ותו לא תבא"ל בבסי' כ"ל דהם גם אינו רוכה לקבל אבועה אולי יוהה אזה טוען לו בל אין ב"ד ראין הוקן לבוה בבירור בבלע"ד ע"ש אבל אם טען תאלה לי ראו' הר' דהא"ל עבבינו יאבה לי בע"ם וכ"מ לענין זמן ב"ד ראתיאל הבוס וכר' דמא"ה אין טוען לו דהא כלטוען את אינו בע"ם ברך לבבל אבל אם לי בתא"ם ס"ם ע"ה בבס הגאוני' וזה אינו רוכה לבבל הבבר ובזה ניחא לי הבעם אל ר"ת אבבע ובבע' ואינו בתין כו' אמבין בבמוך דהא בוסל בל הערים והב"י בתב אבלמד מבי' ד' ומא"ה הקשה דלמא הבא אלמי הבו' ולעל"ל דלאו למדו מבם ה"ל לא אלא אם הים הראי' עמו במדינה בס"ם ס"י ד' ולפי הבעם אבתבתי ניחא דבין דהבינו הבבינו בבר בינו"ל לאיתיו הבא מתבלא

דאינו הבב"ל בזבל זם והוא בבל בבריהם והבינו:

ס"ד האומר לחבירו אשר כו' הב"י (בס"ם ס') עבה פלוגת' בין הרמב"ם לבה"לא וכו' דהם לאחדים דרמב"ם לא אלא מיירי אם רק אם בעל האשר אומר לחבו' ודבע אם יש לך לו אינו מוכיחו אז עכ"ם מוכיחו ומזה בלמד ממילא דאם טוען בחילי אאין אם זכותך ודאי בבבע הים בבזה אשר טוען בחי אים אם זכות בבו הבשר ומזה מיירי תבוכת הרא"ש אמבינ' הבי' בבאן אזה טוען בודאי אאין לך אזה זכות בשר וזה אינו מחאין ובלה הבוא' להרא"ש לומר אמה אתקנו הגאונים לבוכיח הבשר לב"ד בבלבד ג"כ דין זה ואין נותנין לו אבועה ע"ז מאחר אינבל לאתבר ואין פוסקים אבועה בתבס בס"ם הבוא אי' ע"ה ובס"ע אי' ס"ה אלא ע"ז אחל אם בריך אאחר אזכות בבינים והאיב הרא"ש אם הבוא אלא ולבבו לבבלות עמאה לא ישרה בעינו לבבל אזה אבועת הינת ולבבו לבבלות הבשר בי אין אם אבועה לבבל אינו רוכה לבבינו אם אינו אבועה ע"ז אבל אם אינו אבועה

ואמר מיירי רמ"ש ורבינו מיירי שהם עומדין ומתריך בלשונו לו
מותר לומר לו לא תתריך אלא דבר בקיצור וכן המנהג בכל יום
אלא שאינה"ה אם אומר לחבר בסירוס דבר כל דבריך לו יש איסור
בתמיהה לחבר לקבר בכל נוסחי כגלע"ד

ס"ר ועמידה ע"י סמיכה מקרי עמוד"ס סמ"ע כתב שלא יסמכו
העדי' גם הדייני' ומוש"ל מולק עליו וכת' להתי'
בזה דהיינו שיהי' כתשב לנבי ח' עמודים ולנבי שמו ישיבה (א"ה
לי' דמיתי ר"ל דית הכ"ח דשלמי הכא דמתר קרא ולפיכן שהדייני
ר"ז שיבה ו"הבע"ר בעמודה מלכתיב ושב אשה ועמדו העם ועדים
לא עדיבי תבע"ר דהא קי"ל לאסמכתא בעלמא היא ומדרבנן ודאי
בחד נוסחא תיקן בעדים ובע"ד וכיון דכתיב ושב אשה ועמדו
העם אשמע שאינן בחומר ח' אשא"כ בהיזור ת"ח דאין לו עכין
לגמר דין ויבור הם אמי התם דאי"ל לעשות בעכין אחר דעכ"פ
פריך לגמור הדין ואם יבא בושיבה גמורה אין שם היזור כלל ואם
ועמדו בעמידה גמורה אי"ת לפסוק הדין לכך עכיד מאי דאפשר
ויעשה כמאן דשרי מסאני דעכ"ם מקבת היזור שיבא אינה ודוק
ועיין בתו' ל"ה אסרא עלי בר אחוזא עכ"ה) ואמי בע"ד ברלה שאם
שהבית רמ"ח יסוד דמקרי עמידה ואם דבר אחיו ולא עמדתי על
דעת רמ"ח בזה אהאוכן לאחר דבר זה מתשובת ריב"ם סיתן רב"ו
אדרבה שם אבוחר לאיסור ח"ל ואפי' לכתחלה הוא חותר לפי שהה
הדייני' נסמכין על העמוד וכל אחם יכולי שעמוד והוא כופל לא
הוה אבוחר כמה' ומוש"ל בכ"ו לזכתים כת"ק דריב"ק דעמידה אן
הבר לא אמר' עמידה ר"ל עמידה אי"ת לא בלא סמיכה דכיון דלא
קיימן בה עמיד' והוא תלמוד ערוך רק אינה ריב"ם בק"ו דמקרי
ישיבה חכם אחר' דמקרי ג"כ עמידה ואפ"ה מקרי ג"כ ישיבה כ"ם
שהוא לאו ע ודלא כלל ומכר הדב רמ"ח אדון אמר' ועמידה ע"י
סמיכה אד הוא ולית לא מיתי ריב"ם אחר' אלא בלמוד מחנה
קי"ן בעמידה ע"י סמיכה דלאו עמידה הוא גם אבי' לא הבינו בשם
ריב"ם בסוף מי' ד"ח רק בעכין דמקרי ישיבה פ"כ תמוהין דברי
הרמ"ח בזה אף שהסמ"ע בתשב אחרי' וכתב שכ"ה הרי"ב בסיתן
הם' לא עיין יפה שם דמי' יתלוק על תלמוד ערוך בזכתים לף י"ם
דלא היה עמידה כלל ופ"כ מה שהלכו סמ"ע ומוזא"ל אחר דברי
הרמ"ח אינו אבל' דהרי תלמוד ערוך לפנינו ולית דין כריך לפני'
ואלכה לייעבה דלא מקרי ע"י סמיכה כלל עמידה לבל מלי רק
ישיבה לתוך אח"כ הרבתי הדברים לפני מוזא"ל ואמר לחלק
דבזתים קטירי לענין קידוש ידים ורגלים דבעינן עמידה
מלאוריתא דכתיב לעמוד לשרת משא"כ כאן דהעמידה מדרבנן
לכן כשר ע"י שיבה וכן כתב לתתן בלות השעו' בסוף הספר ואני
אומר שבר לתתן ולא תיקן כלל דמ"ל לחלק בין עמידה לעמידה
דכיון דלהו עמודת העדים מועמדו שני אנשים לאחר נתלק
העמודות לשם נחלק בינייהם לא היה ריב"ם וכולי לעמוד כלל מן
זכתים דמקרי ישיבה ע"כ בלע"ד דלית לוה המילוק כלל ודמ"ל
קנב סולפי' לא רק בזה (ח"ם בלע"ד דיפה רק דמ"ל אחמך עמו
על סוף דברי הריב"ם שכתב וז"ל ועוד דאמרי דאמרינן דיין בשיבה
לא אלא מדרבנן ואמסכתא בעלמא כיון דבדיעבד כשר ואפ"
בעמידה ע"י סמיכה אפי' לכתחילה נמי עכ"ל אשמע מזה אמילו
בלאו מעמד דלעיל אכשר בהכי כיון דאינו אלא מדרבנן ואין
כאן עמידה אחת וא"כ הי' לפנינו עמידת העדים דקיימ נמי אינה
אלא מדרבנן דא"ו כמי אינה דבכ"ם הי' קרובה לעמידה יותר
מלישיבה שהרי עמודים ע"י סמיכה מקרוים ולא מקרי' ישיבה ע"
דבר אחר בשם מקום ואף שכתב רד"כו בתשו' אחין לסמוך על
מעם ח' שבתב הפוסק לגרוף שעמים בחסרים הכא דמדרבנן
הוא סמכינן ע"כ):

ס"ר אם התובעים דבים בסמ"ע פי' לדברים אלו ואין פירושו
מובן יפה בפרש מה שסיים שהכ"ד יכולו
לא שיהם בשאמר אפי' שנים רוצים בכך הכ"ד מוחין ואם דבר
מיתא ואבאר לך דעת המרדכי בזה דהתם שהחובעים רצו שהם
יהיו כולם ביחד לפי שהם כתים ח' ואינם רוצים שהתבע יקח
אותהיו אע"פ שלא יסייעו לו בדברים לפי שאפשר שע"י המיון
יאמרו לו אינם דבר ואתבע רוצה שיהו אלו ואתקה בזה כתב
שהדין עם הנתבע ויעבב עליהם שלא יהיה בפני הדייני רק
הסיען בשביל כולם לו יעשו זה אחר זה וכדי שלא תשעה לומר
שהבירה ביד הנתבע כיון שאמרו שהדין עמו מחילא ואמר
הבני מסכים שתהיו כולכם בפני הדייני' ונם אינו קרובי ישבו אלא
אינו כן רק ח' ישעון בפני הדייני' ונם אינו דוקא ביחידי אבל
אם השותפים שותקים בשם רוצה ליקח אותבינו ודאי אין לבה"ד
להכנים ראשם ולמוד מזה דבל כך יוכל לבטול את תביעו שלא
יהיו אותבינו אלא אפי' בשתיקה לא כמו שקלת נוסחים בזה היתר
והוא מתוסר לעשה:

ס"ה ורוקא שיודע הדיין כו' דברים אלו אינם מבוארים היטב
בסמ"ע ואתאדם כפי משמעות תשו' מהרי"ל פי'
רב"ם שכתב אשם שאע דברי בע"ד ולא יודע בשעת השמיעה שיהי'
דיין ונעשה אח"כ דיין בדלון דמ"ל לא עבר הרב בלא תשא כיון
שאמע בשעה שלא היה יודע שיהי' דיין וה"נ אחר רמ"ח ל"ת
ולא"ם שהשמיעה היתה בהיתר ש"ת אם אח"כ נעשה דיין יהי'
לאחרע עליו איסור אחת דשמועה כיון שבהיר אינו אלא אם
אח"ל לכל שאין איסור בשעת שמיעה שוב אין כאן איסור אחת
הדיינות:

סי"ב בהגה"ה יותר מאה שתבע כו' בדרכו אשה לאחר זה
שעובדא דרוכים וסיי' בל"מ שב"כ ריב"ם

בפי' רב"ו ע"ם ותמיה לי לדאה מאמע איסבא דרבא אחר לפי
הדין תתחייב לו בפי מה שנדר כרב הונא שכן הוא בלאחת במ"ם
כתו' רק אחות אפיים ברלון שוב ליקח אגר בשרה ונם רבינא
היה יודע עיקר הדין שכן הוא דאם לא כן הים מבקש בפי מה
שנדר אלא הלא הלם לדון לפני הדיין בזה דקי"ל בפ' ה"ם עביר
איסא דזכין דיוני ונם רבא היה יודע שרבינא יודע הדין אלא
דאתפיים בדלון הטוב שכן מאמע הל' שאחר זיל פייסני' בתם
דאפיים דמאמע שדרך פיוס אחר רבינא כן ולא מחמת מסרון
ידיעת הדין דא"כ הל"ל כתו שתבע מאך ולא לשון פיוס וכן פרש"
בהדיא הוא"ל ונתרבה בדבר ובזה בדאה מה שתי' בסמ"ע לומר
דלבא היה סובר שרבינא לא ידע הדין וח"ל ואי לא דאינא לך
שרב הונא דהיינו דלדך קבם שזהו דבר אחין הבל מקבלו דאמתי
יקבלו אותו ואם פשעו לשוא היה סבר אם"ל ליתן לו כלום כיון
לנם רבינא ה"ל לתקן שאותו ואין להאריך עוד נם מריב"ם
אין ראיה דריב"ם מיירי באחד שכתן לתבירו ברירה
באחד אב' דרכים ופסקו הדייני' יותר מהברירה ואינו עכין
לכאן למיירי באי אינו יודע שמגיע לו יותר הדרכה פתח פיך
לא אם הדין ומסע מקיל בזה לא נם בסת היה' דקי"ל דיר' ומקיל
המחוקן כן ודב' שאתר ואי לא דאינא לך כרב הונא דהיינו שרבינ'
עמו נילה הכל לפני דבא ואחר אם יאן לי בדלון טוב לקח מאלו
לבר מוטב אבל אם יעשרך בא לדיני פסק דין ודאי לא לקח רק
לפי הדין מה"ה אחר רבא ואי לא דאינא לך וכו' אבל כל שפסק
לדיין אם יודע הדין ומוקל לו הוא טועה בדין מפסק ישתק הדיין
אבל אם בדור לדיין מה טועה בדין ודאי אנוס הוא שגיאה לו
בחמת בבלי':

בטור ס"ר ואינו משמע כן בירושלמי כו' לריך להבין דעת
דבינו מה הוקשה לו מירושלמי זה לא נס
הרמב"ם כתב דבריו מירושלמי דאם מבואר הדין שלא בלמוד
הדיין זכות שאין מקבלין ע"ם כמ"ש ב"ו ומ"ם ב"ו דבינו משמע
דמירושלמי משמע אחר לפי' לא ידע בע"ד כלום קשה דא"כ הוא
דבינו תולה על הדין ע"ז והוא מובא בתוי ירושלמי עצמו
וכ"ל דבינו והרמב"ם תלוקים בפי' דברי הירושלמי לקשה בדברי
ירוש' דיש אסיפה דבריש אחר דבר הונא היה תולה על מי
שאומר אין מקבלין ע"ז אלא הוא עצמו ואחר כן דוקא ובסיפא
אחר דבר הונא פתח בכל זכות אינו אם לא אם' לא אבל בסיפא מיירי
דבריש מיירי אלא פתחיל בזכות זה אבל בסיפא מיירי
שהתחיל אלא שאמרי הקום והכעם בסתלא וכו' ע"ז הוקשה
לבינו דהא תנינן בסיפא דל"ה התחיל בזכות אשום פתח פיך
וכו' זה שייך בכל זכות אפי' אם אין הבע"ד יודע מזה כדאי' בפ'
ה"ם בחסכה דמוקה שאין עמה שעבה דאחר שם בנת' דאשום פתח
פיך היה לנו לפעון עבור אחזיק ואם לא קאי כלל אלא שאין הוא
אין הזכות ע"כ פי' רבינו הירושלמי בע"ח דאחר התלה רב הונא
אלא ילמוד שעבת עד ח' אינו נאמן לא אחר שהדיין לא יפסוק כל
אלא אחר הבע"ד אינו נאמן עליו עד ח' אלא שהדיין מוכיח אם כמו
הבע"ד ואחר לו הרי הבע תעיד בנדיך אולי שי' יודע אל הלאחת
עד שיאחר אינו נאמן אלו אז דו בזה ואח"כ אחר רב הונא אם
עשה הדיין כן שהוכיח אל אבי הבע"ד בזה אהוא לא הביא אינו
נאמן עליו אז עכ"פ בשעת ואח"ל ואחן אל הדיין ישעון הדיין כן
בשביל הבע"ד דע"ח אינו נאמן אחן ז"ל רב הונא כי הוא זכות לבע"ד
פתח לו' ע"ם פתח וכו' דאינו עכ"פ בשעת אח"ל ואחן אל הדיין
ושאינו בזכות הוא נאמן דבריו רבינו בבוכו' כדאמר ועיין מ"ש
סי' מ"ב:

סי' ל"ח פ"א אבל ארבעה אומרים כו' מ"ם סמ"ע בשם
מור"ם סק"ו וקשה לי מה בכך
שנתלק שנים אל אינו יודע מ"ש יש כאן דוב דהיינו ב' תתיך ג'
והוא"ל כאלו לא יאנו תתלה רק בג' והסכיתו שנים אחם לשעת
ח' דהולכין אחריהן וע"ל לפי דעת מור"ם לכתוב דבותא
נדולה בתקום שכתב הטור ב' מזכין ג' מחייבין וא' אומר אינו
יודע דיוסיפו הדייני' ולא כשנתלק את אינו יודע פשוט
שאין כאן נגר דין דהא אקולים הם עדים הל"ל אפי' ב' מזכין
וא' מחייב וכ' אומרים ח' דאין דוב נגד המתולקים ויוסיפו ומ"ת
לו כתת דלא יוסיפו כמי קשה אחלי לא נקע דבותא בתקום ג'
אומרים וכאי וכו' לאחת דבותא אפי' ב' מתיך ג' הא לא קשיא
כיון דקאמרי דשניב' את אינו יודע כמאן דליתא והולכין אחר
דוב הנשאר כיון שנגמר הדין בג' ה"ם בשני מתיך ג' דבכל דוכתי
הוה ב' מתיך ג' בכל הג' משא"כ לאיזך יש אקום לעצות דדוקא
בשקולים לא נגמר ע"כ הוה לומר אפי' בשרוב לא נגמר הדין
ובתשובת הרש"ל שהעתיק סמ"ע סק"ו מבואר בהדי' כדברי
ודבר ברור הוא אינו דאקום תשובת הרשב"ם דהוו הללו

בי׳ שוב ראיתי מוקו״ל שפי׳ לדברי הטור בד״ח ע״פ הירושלמי
וז״ל אם סומיכו כ׳ דייני וג׳ ויש לחם דעת ר׳ וכ׳ קומריס אח״ל
דלא תהני כיון דנתתי לו׳ ופסק עליו שפי לכתוב רבותא כמ״ש
ועיקר לתלכה למעשה בזה הולכין אחר הרוב ועל הרב בעל
המש״ע תיתה רבה שהוא הביא עצמו תשו׳ הרשב״א הב״ל ומביא
ג״כ דעת מוה״ם והם מותריס וא״ז • ע״ש בהג״ה שאין רוב
אלא בב״ד מ״ם הסמ״ע מקי״ תמהתי על פה קדוש ויאמר כן דלפי
טעם אלו לנתתי לרשות קבל בדברו דהא בפי׳ ר״י כתב אפי׳
ביחיד שאמר כדשיימו ל׳ לריך הסכמו׳ כולם ודבר פשוט הוא
דוקא בקבל בקש דין זה דהיינו בעבקי קבל יש לחם כח הן לדין
הן לפשרה וכמ״ש בתשובת מיימוני דהבל׳ שופטי׳ דבל מה שמקבלין
ע״פ עוני הציר הוה כקנין אפי׳ קבלו ועשו פשרה אז״ה אין
הולכין כאן אחר הרוב כמ״שפי׳ י״ב דאם בירדו הן לדין הן
לפשרה ולריך להתנות בפי׳ שילכו אחר הרוב אבל בתמא לא ונם
בפשרנים דעלמא אי׳ בפי׳ י״ב פי״ח דאם רבנים הם הולכים אחר
הרוב וכן הוא בקבל ואפי׳ אם לא קבל עליו בפי׳ שיעשו פשרה
וזהו שביים כאן הריטב״א אחין רוב אלא בב״ד ר״ל בדיינים
שעושין דין דוקא אבל לא בעבקי הקבל והסמ״ע אפשר שבתכוון
ג״כ לזה :

ס״ו ב״ד פוסקין בד״ת הסמ״ע סקי״ג נתן טעם לבד״ל אין
פוסקין אלא בפני בע״ד דהוה מבות שאינו יכול
לתקן תמי׳ דאם בתשו׳ רשב״א אי׳ דגזירת הכתוב היא בד״ב שבא
עד עמדו לפני הקדה ג״כ מ״ם סמ״ע דכאן מיירי דטענו לפניהם
לא בלע״ד כן דולאי יכולי׳ שפי׳ בע״ד לבלות טענתם בכתב
בשתה ב״ד שילבו ויבלמו להם פס״ד ולמבל בפי׳ י״ג דפסק והבל״ד
לא יפסקו אלא יכתבו שאני אתם דטענו לפני ב״ד זה לא יתכן
שב״ד אחר יבלבו להם פסק וזה בבל בפסוק ועמדו שני האנשים
לפני ה׳ שאותם הב״ד שעמדו לפניהם יפסקו דוקא ואולי גם דעת
המש״ע כן ולא מיעט אלא ב״ד בעבו בפני אחרים כמ״ש :

סי׳ ל״ט ס״ג ולא תבע נידוייו כו׳ למ״ם הסמ״ע לאלא
לתבא לא בעוכן ב״ם אלישים קשה
דבסה״ת כתב בפי׳ כאן דלריך בחתת ב״ם אלישים גם תחוה לי
לפי דברו דבפי׳ ק׳ מתתין ה׳ יום משום דאכותי זוי לפ״ז ה״ל
להמתין ג׳ יום ולאיתר אותה שקבה בבפים מחבו הוא טורם אחר
המעות בד אבכתן בפי׳ ג״ח אלא דבר פשוט הוא לאותן ב״ם לי
דפי׳ ק׳ הן מבר הנידוי עצמו כמו בבל נידוי המוזבר בי״ד פי׳
אל״ר וה״ב כן הוא בבל הנידויין שוין אלא דהאור לא בא לאזבתי
כאן בל פרטי נידוי אלא בא לבלות דיש כאן נידוי וקרם
ע״ש בהג״ה ואם אינו נולה כו׳ פי׳ שמבקיר בב״ד שאינו
רוצה לבמוע בקולם ואין לך אפקרותא גדולה מזו ונכנס אדם
בסמ״ע בזה :

סי׳ ך׳ • ס״א לפיכך אם פי׳ ואמר אין לי לאמר
לא בלאמן לות׳ טעיתי בח׳ שאמרתי
אין לי עדים מאי פ״ח ס״ך מי שהולה שאינו ואח״ב
בתבבר שטעה דפטור וי״ל דאמי׳ התם לאפשר שהוצרך להודות
תוסס שיתבוס בדעתו שיש גזילה תחת ידו משא״כ כאן דמי שבריתו
לזה לומר אאין לי עדים היה לו די לומר אינו יודע אם יש לו עוד
עדים והיה מלוים בזה אולי ימלאון עוד עדים ויוכל
להכיאן אלא ולאי החליט הענין לומר אאין לי עדים ופבל בל
העדים שיבואו בבל״ל :

סי׳ ר״א • הרי זה פטור מקנין מ״ם הסמ״ע אפי׳ עבר
אבל אפשר לדאות זה למ״ם בפי׳ רב״ם ס״ו לענין אוכלה בשם
יבבר שהיה אוכם אבל״ל דזה תלוי בפלוגתא הרא״ם ורשב״ל
מבוא התחבר דעתם ב״ל פי׳ רב״ם סמ״ל בבשבע לעצות הדבר
ביום פלוני ועבר היום ולא עשה דלרשב״ל אחר שעבר היום
עבבה הבטחה מחבו ולרא״ם הו״ל בלומר ביום פלוני ועדיין
הבטחה רובבת עליו אחר אוכם בס״ם ב״ל שם דבזה פלוגתא וכיון
שלא בתבבר הלבה בדברי מי ראלה לע״ד בבאן בתנאי הא׳ שהבא
מבינו בתאן לישול יבול זה לומר היה לי בדשב״ל דהקנין בטל
אחר יום פלוני בהיה בו אוכם אבל בשיבא שיפסר מבינו
בינו אזה לא לישול ולשבע שבבנדו לומר היה לי בהרא״ם
וכיון אלא בתא אחר אחר האוכם בעברתי שהקנין רבון עליך אח״כ
אמר לפי נירבא אל המחבר שבתב שאם לא יבא וכו׳ אבל הטור
בתב ביום פלוני בע״ב מודיע דהקנין עליון עליו אחר שעבר
הזמן אל אותו יום שבבע תבלה :

בסוף הסימן וכל זה בשקנו כו׳ אלאמן המ״ל משמע דהוה
אמבבת׳ ולא בתבה וכתב ועיין בפי׳ ר״ו משמע
דלריך קנין ב״ד קדוש בתבואר בפי׳ ר״ו לקנין אמבבת׳ וזה לא
במ״ם הסמ״ע דבמיבא אין לריכין ב״ד קדוש אמב׳ עיקרא דמילתא
פריבא לע״ד אדא דהי׳ להפוסקי׳ להזבור בבאן ב״ד קדוש ותו
דבמרדבי פ״ק דבבהדרין בתב בא׳ שרלה לתבוע הדיוטין שפסקו
לו אלא בדין ובבל״ל על עצמו אאם לא יתבעם לזמן פלוני אלא זה
דאאי לבזמיבם אח״ב והענין המובר ב״ל דיבול לחזור בו ב״ו אלא
בבל״ל בקנין ב״ח אבריס בעלתא דע״ב לא פלוגי בפרק זה
בורר בדור לי בבויי דאחר אלא בחאר נמר דין לוקח אבל ולאי
ס״ל דבלא בבין הוה אמבבת׳ הוה לו לתלא מיב׳ ובי׳ ולאפי׳ בבין
לא מהבי בבל״ל אחינו בב״ד קדוש ונם מבבתב בלשון יב לחזור בו
מבתע דלא הוה אמבבת׳ דלא״ב לא אריך קדוה בבתב דמעיבראת לא
נמר והבבה בהמבבת׳ ובלע״ל דבהן הובבך הבבין לחוק
הובבך הבבר אלא יהא דבור בעלמא ומא״ם מדמי ליה לדור לי
בחוי לאחר מב״ם סבר דבהן אבבין אפי׳ בלא ב״ד קדוש ובת״ מ״ע
בחתת לא הוה בהן אמבבת׳ בלע״ל דאחי בבל אמבבתות אאין
הבבאה ביבותם רק אם מבבה לבבירו ובן הוה דפ״ל דבדרים
הוה לאתבים ובוותי׳ בב״ד ואמר לי לא אתיבא לזמן פלוני
לבטלן ובותי דהוה אם אמבבת׳ אתם מיירי אזה הולם לו
אבוביות אבל אבבנדו אבבים ביד ב״ד אתם אתיים רק אראה
לבטלם משעם הקנין זה ובן פי׳ הר״ן אם בהדיא אדרך מאבון
ובעתון הביאם אינבא לזמן פלוני ע״ב הוה אמבבת׳ בין לא
הוה בב״ד קדוש אבל אבא מיירי בהבאה ביבותם בעיקר הענין
ובם בבבא לומר אנם אבבנדו אינו יודע הלאת ובע״ב נמר בדעתו
אתוך זמן פלוני יבול לעמוד אל אמיתות הדבר ולהבביע עליו
ולא״ב הוא אלמין לבבנדו ובן הוה דמרדבי אבבבו בלא לא
יבבר תוך זמן פלוני אעבו הדיוטים אוב יאמין לאם איבה דבו ובם
אינו ענין לאמבבת׳ מאי״ם לא לריך בבל סי׳ זה ב״ד קדוש
בבלע״ל ובבאן בבבא מוקו״ל דאין בבאן אמבבת׳ רק אבבאן אעבו
אחר ע״ב :

סי׳ ר״ב • בהג״ה תרתי לריעותא כ״ל דאם מתבלה בשעת
הלואה קיבל עליו בבוא
בבי תרי דמהני אפילו בלא קנין ואיתן מ״ם לקמן • ע״ש שלא
מודע אעבו כ״ל בבאם קיבל עליו דין ע״ם אלא ידע דין תורה בבל
אינו יבול לחזור אפי׳ בע׳ דם׳ לא יבול לומר אבבבו לדון דין
אמת ודאי׳ מא״ם המרדבי פ׳ ז״ב בא׳ שאמר בחמן עלי אותו
הבעבו״ם ובו׳ הבנים אבי׳ אמעה דבריו ובבל אותר ורבים לחזור
ובבבא אם אלא הדר ובבאה הוא אפי׳ בישראל בבבו מבי הדר אם
אעה אלא ע״ב דהתם אבבל עליו הבעבו״ם לא יבול לומר בבלתי
אותר הלאת דבתם עבבו״ם אינו יודע הלאת ה״ם בתי אתוקוק
לע״ה בבלע״ל • ע״ש ישבע אלא בבל״ל עליו ב״מ אמ״ם
בפי׳ ב״ב דבבל בעבה אאין בתתייב אמון אלא בבבוה אין אבבינין
עליו היבת דאע״ג דאם לא יבבע יתן אמון אפ״ה אין אריך בם
היבת וה״ב אין בתן אמון לאה יבבע היבת ות״ם אמ״ע בבי״ג
דאיתינו היבת אאין בתן בבירת אמון לא ירדתי לבוף דעתו דא״ב
בם היבת לא יבבע דגם בהיבת בריך בבירת אמון ולבבר דבבי
מוירי בים אילוק בעבות ביבתם דדולה לעשות עבבות ובלע״ל
דאם בבבל עליו בבר ב״ל בתקו׳ בנים והוא בופר בריך לעבבע בבוע׳
דאורייתא :

ס״ג נגמר הדין ובבבע הא דבתב ובבבע הוא אותר ובי״ל דאפי׳
לרש״י דהיבתא מב״ד בבבו׳ נמר דין הוא בתקו׳
בים עב״ם בום אריבות תיוב עליו בבוס אל בבון בהיבך בבוע
לו בבאומר הריבי מבלם אהי׳ לי עב״ם תיוב בבוע עליו מבא״ם
בתן אמרמון טוב מבבל עליו בבוע בחדאי יבול לחזור אפילו
ביבא מב״ד אלא לוקח בבוע הוא נמר דין • ע״ש אלא אמר
הריבי מבלם הסמ״ע בתב דיבול לומר ולתרן דבורי מם אחרתי
אינו בבבע אלא אהבון ובבון הוא אא בי מוקו״ל בתלק עליו מאאי
דאחרינן פ׳ הדיוטין אמר אינו בבבע בוטרין אותו תיד ולא מבי
אחר לעתי היה לתבך ולתן זו קונים לתנן ולתי אין מתרבין לבריו
אבל אם הוא מתרן לבריו בן בבוע לאבבי • ע״ש בהג״הה
ויש חולקין ברזה דקי״ל בדעה בבייתא אפי׳ דעת רש״י
בבבועות דף ל״ב דהלבתה מב״ד הוה נמר דין לבבל דבר רק אם
אתן לו יבול לתבך בהסמ״ע בשם הטור אבל בבבע לעצות הדבר
פ״ל בוותי׳ ובן אבבא רש״ל בבידור דיבים שבדבמו בתבוות אלא
הבבים • ע״ש לא יובל לחזור בו ב״ו בתב בזה בריב
אמ״ב לבבע בבוע דאורייתא והעתיקו בסמ״ע ורת״ת לא זבלו
בדלה עעמו דהבי״ל לא בתב זה אלא לא״ם בבוע דאורייתא
מבבבינן אבל לא״ד לא מהבבונן והבי אי״ל בפי׳ פ״ו ס״ב לחזור
ולבבע בבבישת אבא דהוא לא בתבוון מתבלה לבבוע דאורייתא
דאא אין מהבבין אותה ובני בתה בבבע אבל לע״ד ריבא
דן בבי׳ אפי׳ לא״ד לא מבבבינן דהא אחריבן בפי׳ פ״ו ס״ח
דאם אביהם בוטים מהבבין אף בדאורייתא זבלן בתרבו אביהם
בהיבך ודאי יבול לומר אבתבוון הבתבע איתרבה התובע לבבע
בבוע דאורייתא תב״ה בדרך התובע לחזור ולבבע בנק״ח בי לא
הבבים תתבלה בהיבך אם לא בדרך זה :

בטור ס״א ונראה אפילו לא הוליא בי׳ בראה ובתב ועיין בפי׳ ר״ו משמע
דבמב״ם דמה שאמר זבולא מבבו ולא
בתבוין שהוליא מבבו אלא א״ב לא מבבע אם בובבין אינבר בע״ל
אחר דמהבי אלא אפי׳ בזה אהבי אין בריבין בבו בתן לך דהיינו אבבבן לבוליא מבבו
אפי׳ בזה אהבי ובזה אין בריבין בבו אבבבן בבבן לבוליא הבי״ל הוליא
ע״ש בטור ס״ר והחזא דאמר לבבבי׳ מבינבת לי בו׳ בתן
אבבל עליו אבבול בבי תרי ק״ל
דמשמע מוה אלו אבבל בתר ק״ב בתן אמבבין בתן אמבבין בתן אבבל
אבבול

פסול תוחר על שנמחר הדין וכאן בכל אמות אין שייך גחר דין וא"כ
כריך ג"כ בזה קנין ותוקפה לגל כתב רבינו כפי' ע"ל דק דברי
הרמ"ה אלא דברי הרא"ש והתיבוק כתב כאן ואלא אם מקומן
ותו מ"ש הרא"ש אין בריכין קנין לכל תנאי שבמתנן קיים זה אין
שייך אלא בשעת מעשה דפשוט הוא מי שמתנה עם חבירו תנאי
לאחר מעשה אינו כלום וגל אלא הגיה כאן רבינו דברי הרא"ש
להלכה אלא הרי לתקנות מתם על מ"ש הרמ"ה כאן דקבלו כבי
תרי והוקפה גם לרבינו הקוזיא שוכרתי דהא בחד כמי בריך קנין
והגיה רבינו דא"ל הרא"ש כתב אין בריך קנין דמשמע אבי' קיבל
מד בבי תרי א"ל קנין ולא כהרמ"ה ומה"ה הגיה דברי הרמ"ה
לחוד כפי' ע"ל דשם לא הגיה סוף דברי הרמ"ה כמו שהגיה כאן
ומ"ש דכל תנאי שבמתנן קיים הוא עצמו מפרש דברי ואחר כלתם
הלאחר אל תפרעני אלא וכו' דהתם מהני אפי' לאחר מעשה מגל
קבלתו אל הלוה המה"ל כפי' ע' בשתו דהוה כל שעה לגבי דידיה
כשעת מעשה הי' כאן כשמקבל עליו דעיקר הטעם דאלמן מהני
דודאי אם עבר על דבריו כיון דאין לו פירוע בזה כמה פיקוי' דברו
ודא זפשר לו בתקנת איתא כתב מתנו לו אחר תקנה כמו שנזכר
פי' ע' כאלא דהוה כאן כשעת מעשה ומפורר לתרוצין דכל תנאי
שבמתנן קיים:

סי' ר"ג - ובלבד שלא יסתור מסמע דאם יש מילוק טעמות
ביניהם אינו כאמן

מהן אינם דכאן מיירי בשומתא כמ"ש הטור בהדיא ולעניל סי' נ'
כתב שם דשומתא אינו כנ' הדיוטות לכל דבר הינו במה שאינו
תלוי בהכחשה אלא כתולדה שמודה בפנינו הוה הודאה כמו בפנינו
נ' ע"ש ואפי' יש ב' עדים נראה דעת הרא"ש דכל שהם בעלי
מעשה כמו דיינים לו פרנסי' הוה הדין כן מש"כ בפנים שיודעין
לגמרעת אינה דבר לו לרחותו לו אין נאמנין שפי מאחרים
שמשמו לו ראו ומעידין להיפך ומ"ע בזה:

סי' ר"ד בהג"ה אע"פ שאינו יודעים שם לו עדים שיודעים כו'
בפני' ש"ו כתב וזה מהני אפילו ויאלי
בפני ומחרון מה"ג דגם שם מיירי בוויאלי בפני והוא תמוה מאוד
דא"כ מו"לומר כן שם וכ"ל דשם מיירי שהכתבע רוצה לחכר עדים
להכחיש שטרות התובע ואינו חייב לו בתביעה בזה כעבין שיהי'
לתובע מתנו בתביעה אחרת ואומר שם לו עדים בזה כעבין שיהי'
נ"כ וויאלי בפני' שוב ראיתי בשם רש"ל שתי' כן:

סי' כ"ה - ס"א ואם אי אפשר להחזיר וכו' נראה דמיירי דלא
נשא וכתן ביד וא"ל ונראה דבהרשב"ם עצמו כתב והתכילה מיירי שהשאל
התכילא ע"י בזוה שלו ונראה דבכו' הרא"ם לתרוצין והא כתבה רבי
ברכון לבלבים ומוקי לה רב אחאי אלא כתן ביד וכן דעת הב"י
עצמו בדברי הרשב"ם ואף שכתב שדברי רבינו משמע שמבאר
דברי הרשב"ם בנשא וכתן ביד מדכתב אלא שהרמ"ה חולק וכו'
אין זה הוכחה כ"כ דרבינו כתב שהרמ"ה חולק בפי' כך ונאמת
נראה גם הרשב"ם הבי"ל דאי בנשא וכתן מיירי קשה מ"ש
פ"ש הרשב"ם בדבר השנה שפי' מזיקו"ל הדעת שכתב המחבר
בסעי' ג' ד"ג דיש מוחרת בזיקו"ל הדעת לענין לא נשא וכתן
משום שאינו מ"ל בנשא וכתן דהוה לי' מוץ בידים פשיט דאין
לחלק בין הוא"ל לפ"ז ניחא מ"ש המחבר דלא כתבו לתרוץ דהיינו
אפי' לר"ת דמחייב בנראה בדינא דגרמי מודה כאן כיון דלא
כתבו לתרוץ ונראה דאם הכי ס"ל להרשב"ם בכל גרמי ובשמ"ע סק"ד
חולק על הנ"י ופסק אפי' בזיקו"ל בידים פטור שכתבו להלכה
לאשמעינן דלא ידעינו לאה כתבו בזיקו"ל הדעת בסעיף ג':

ס"ג אם נשא וכתן ביד ג' דיעות יש בזה הרי"ף ס"ל אפי' ר"ת
דמחייב בזיקא דגרמי מודה כאן דפטור אם לא
נשא וכתן וכו' דאל"כ לא יקבל אדם עליו להיות דיין ובנשא וכתן
מחייב דה"ל מוץ בידים ורשב"ם ס"ל אפילו בלא נשא וכתן וכן
חייב אלא בזה יש מילוק בין נשא וכתן לו לא בנשא כו' אין
לכתבע שום עסק עם חבירו אלא בפסק קיים והדיין נריך לשלם
ואם לא נשא כו' מחזר הדין משום אמרינן דבעל"ד ואם לו אפשר
לחזיר חייב הדיין משום אדם המוץ ונא"ג דבדבר משנה כתב לשיטת
דפטור דלא כתבו לתוץ בתם אין שם דיין עליו כלל ומש"כ
כאן בזיקו"ל הדעת דהפסק קיים אבל ר"ומש דיין עליו דק אינו
ע"כ ישלם: וי"ל דמבואר דמ"ל הוא דעת הרא"ש דס"ל בדרך זה
בזיקו"ל הדעת לא מהינו בשום פנים שיהא חוזר הדין רק לענין
תשלומין מילוק יש ג' דחייבים וד' דפטורים ג' דחייבים הם
בחיל לשומות כגון הדיוט וקבלוהו לו ג' הדיוטות ולא קבלוהו
לו חזרתה ולא קבלוהו וד' דפטורין הם בחתי לעיבתא ואם ג'
הם יהו חזרתה וקבלוהו לו ג' הדיוטות וקבלוהו לו ג' מומחין
דמיבי ובוא יש ח' לפטור אפי' בחדא לעיבתא דמיירי הדיוט
דקבל בשאת תר"ג והוא עכ"פ נאור ובהכך דפטירא הם אפי' בנשא
וכתן ובהכך דחייבים אפי' בלא נשא וכתן ובכולי הם אפילו
הם הנע"ל לפטרו כיון שאין כאן עיות בדור אלא להדיין חייב
לשלם משום קנס: ע"ש בהג"ה מ"מ יש לחם לחוור
לבריס תחוקים יש כאן דהא עכשיו קיימינן בשאת הרא"ש דהוא
מסקנת רמ"א ונראה"ש בכל ענין קם דינא אפי' אם גדול מחבו

לחזיר כמ"ש הטור לבדו"ל"ל"כ הלוך כאחד לגיין איחוזה מ' הדין
ועל המרדכי שהוא כתב דברים אלו לא"מ דאינו מ"ל דמשמע
דמשמע אף בזיקו"ל הדעת חוזר הדין אלא על רמ"ל קשה ובריך
לדחוק ולומר דהאי מ"ת קאי על המחבר ולא על הרא"ש דבסמיך
לי' והוא דוחק מאוד:

ס"ד שנתן לו אלא בהלכה ואם לא נשא וכתן ביד חוזר הדין
ואם אין לו לחזיר כו' כן מ"ל וכן הגי' הרב
בכסף משנה אלו רק אלרוב נדקתו לא הלה לאמר' הכוסף' הרמב"ם
כאן מתה שמתלא בפי' הרמב"ם והוא רגיל בכך כמה פעמים בס'
ל' שמעתין כמה כעמים אחה דברים שם בהן שעות דמוכח
מ"מ מעתיקין בהוייתן ובסמ"ע הלה לקיים הגרסה אלמנינו
בדחוקים רבים כאשר הגיה הוא בעצמו ע"ש ע"כ לא הגרתיו:
בטור כתב הרמ"ה דיינו שטע' ולא הספיק התובע וכו' יל
לפ"ו אחתי לא מסני הנמרא הכי על הא
דפריך מתני' אחריתי' דן את הדין ולאמר דמתני' דאתן מחזירין
הוינו בלא עדיין לא הספיק התובע לחזיק מיד הכתבע ובריתא
מיירי שכבר הוכיח בזה מה שעשה עשו ובלם מביתו בשלמא לעיל
לבעל הנישור בשם רב אחי דמתלא אם הוא לפטינו הו לא לא"ל
דלא לאוקמי ברייתא בהינו לפטינו דבזה אין שייך לומר מה
שעשה עשו וזה ולאי לא לעשות המעשה כיון שאינו לפטינו אבל
להרמ"ה קשה כמ"ש ומ"ע:

סי' כו - ס"ב בהג"ה ולהעיד שזה חייב כו' בשתי' מבואר שם
דוקא מיירע שאינם מקבלין אחד
ס"ג בפני עכו"ם הינו כלום כו' מתחנינו על פה קדוש בעל
הסמ"ע בא"מ בזה דמשמ' מתשובת הרא"ש שאם כתוב בפי'
שמתי' בפני' לדין בפני עכו"ם חייב לדון בפניהם והא כתב בהדי'
בכלל ס"ג דין ג' ובחילא בזה דנתי על מה שנתנו לכתוב בשטרות
בין בדין ישראל בין בדין עכו"ם ולא לכתב בשטרות בין בדין
עכו"ם כלל אלא בא לעקור על ד"ת אלא כנין שהוא אנס כו'
מבואר לך דמ"ש הרא"ש כאן אחין הכוונה כו' לא בא לומר שאם
כוונתו מפורשת בענין אחר דאזלינן בתר דעתי' כמו שנתנו בעל
הסמ"ע בזה ולאי אחין הב"ל מניחין ליולך אל עכו"ם אלא הרא"ש
אחר דבלשון שכתב בשטר לדון בדינו עכו"ם אין בכלל זה שתהי'
עבירה כדבר בנון אלא יאמר ואי"כ תקשה לך וכי כולי עלמא
דשיעי ביניהו איכתבו לשון שהוא עבירה לזה תי' אלא הכוונה
שאם הוא אנס וכו' וזהו נ"כ כיאור דברי הרא"ש ונתנו הסברה
הטור כו' ס"ל שכתב ולא לכותבין בשטרות בין בדינו עכו"ם
ל"ל ולא תקשה לך מהכנת העולם שהוחנין לשון זה בשטרות
תי' שכוונתם בדרך אחין בו עבירה ובאנס אם יאנס ר"ל
מאם לעקור ד"ת אין אומרין לו ומ"ש סמ"ע בפי' דברי הרא"ש
בדרך אחין בו זכות בדינו עכו"ם הוא תמוה ולא"ל לאמרו דלא
בדינו עכו"ם אולך לפני עכו"ם בחוס אחין בו ריחם וכו'
ובשרך הר"ן לכתוב דבר זה בתשוב' ומה"ל נדקו דברי המחבר
בזה אלא חולק כאן כמו שבלה על דעת הסמ"ע ע' ודיוק ל"ל
דלאמר' הרבה זה שדוחנו לו ישראל בלאותו זכות שיש לו בדינו
עכו"ם אין שומעין לו דהוה מתכה על מה שכתב בתור' דהא כתב
הרא"ש בתשובה כאן אחין הכוונה אלא ומשמע שהוא כנגד דין תור'
מאמע אנס ב"ד ישראל לא יחזנו לו בזה בדין עכו"ם כבל"ל בדור
ובכון: ע"ש שאין ב"ד מוציאין ממון בסמ"ע בסק"ג כתב
זה תלוי בפלוגתא דמלות עשה וכו' ומשו"ל כתב בפי' הך דאין
ב"ד מוציאין ממון משום דאין שייך כאן בפירה דיכול לומר לב"ד
אתן לענייס ומתי אתרבה אתן ואני תמה דודאי לענין נתיבה
שיתן אדם לנקה בזה אין כופין לקנת דעות משום דהוה מתן
שכרה בלבה דכתי' לתתן ינכרך וכמ"ש אתו' בפ' בערה שבת תתה
דהא דרב אסכי' לרב נתן הינו בדברים אבל מה שאדם אומר
אתן מנקה ודאי כופין לי' בכל הבמות דהוה כמו נדר וכנדר
בשעת הכיפין בכל מילי ואיך בעלם עיניהם בריאת ערוכה
פ"ק דר"ה תוכ"ל שפתיך תשמור זה לית ועבדי לאוקמי לב"ל מעשה פי'
מוכח לאוקמי לאתן כפי מה שנדרת [תנר נדרת] זה נדר בפיך זה
נדקה הרי מבואר דב"ל כופין לקיים הנדר בזה וא"ל בעה"ת אחין
ב"ד מוציאין הוא בדרך אחר דל"ל דאין כאן נדר נאור דוכו"ל ליולך
לבינו עכו"ם אלא אחין הב"ד מניחין אותו וא"ל מודיעין אותו
שאל הנדר דהינו שבודאי כתבון אלא ליולך ולעשות לוכות ונאל
בלבו לית הקנס לאוקמי נוסח ע"כ מודיעין אותו שיש בה לנדר
שיכול ונקיי' שמו ל"ת נלי' תוכן דעתו בכל"ל הרבים הנדרים על
אחיתתן לא כתו שפירשו המחברי ס"ל ואין כאן מי שאולא על
הוראה זו כלל אלא בדבר שהוא הוראה בעיני המחבר דרכו לכתוב
יש מי שאומר:

סי' כ"ו - ס"א לוקה עוד אחרת הטור לא כתב שנכר בב'
לאוין ונקה מ"ש בחתת אינו לוקה אלא א' בדין
וי"ל מלכתבו אתו' בשטעות דף ל"ו הא דילמינן לית בחדס
המקבל מבינו הינו דאתי' בתה הכל מחבר ואינו וכ' ל' מיחות דף
ס"ו אחרינן דאוקרה שמעתו בחנו מכת אלקים לא תקבל א"כ אין
כאן בדיין ב' אזהרות דהא מי שאינו דיין בלה ההוכרה מכת
אלקים וכו' שהוא אקי' על הדיין אלא דגלי לך קרא דאף אחר הוה
כדיין

בלשון בזה אבל לענין מלקות כיון שכבר הלקו אותו משום דיין אלו לא מלקים לא תקבל אליך תלקה אותו שנית מחמת מלקות מחמת תכיבו אחין עליו אזהרה אל תקלל מלקים לא תקבל ועיכ אם תימה על הרמב"ם והטיב כמ"ש כ"ל לוין כל"ל בזה דבר נאה ומתקבל • במטור המקלל את המת פטור בכ"י כתב ברמה בעיני מדלא נטרך לעיל קרא בהכתבי' דחייב על קללת אביו לאחר מיתה משמע דבשאר כל אדם פטור תיש על פה קדוש יאמר לאחר מיתה לך לאין תילוש לענין לאו דקללת תביבו בין מחיים לאחר מיתה אל לענין קללת אב לאחר מיתה נריך לנלת דהוקש גם בזה לאבה אביו דשם אינו מחייב לאחר מיתה קמ"ל דמקלל אמיר מחבה בזה משא"כ לענין שאר דבריה שוה מיתה לחיים בכל דבריה עיכ העיקר בדרשת התי"ך אחרת גם בסמ"ג לא"ת :

סי' כ"ח • ס"א כתב הסמ"ג סק"ח דבריך איתיר לו הבע"ל מתוה הוא דהא לפי' התרה אינו בריך כמ"ם ברמ"ח בי"ד סי' רכ"ה פל"ב אם נותנין קדם והה כאן אים עליו אם לא יניר : ע"ש תועלת בעדותו הסמ"ג סק"ג כתב לאם אים עדי' שהולה על תביעתו ולאחר לה"מ דבטו' מצנוע' הוא תמוה בעיני וכ"ל דקייב שבועה וה מה"ם הטור סי' ל"ב בתחלתו שבריך לשבע שבוין להשעות וכן מסתבר לפ"ל הרא"ש ול"ל דלאומר לבה"ל עשור מצנועה ל"ב והא פטור בלאומר מעשה וכו' אבל אלו לאחר לבה"ל דהא כתב הטור סי' ל"ב נמס הרא"ש דלאומרים מנו לפטור מצנועה אמילא לא ישבע כאן רק שבועת היסת על כפירת התמון כתו אלוה ע"פ ולמה יוסיף לשבע עוד שבוין להשעות אל דבר פשוט הוא דגם בחוא לבה"ל בריך לשבע וכן מחעות הנמ' דלאחר רב פסק פטור לתפוקי מדלאבי דאחר חייב אמון וזה מוכח גם בלשון הטור אם שבתב ואפי' אחר בה"ל פטור ל"ל מצנועה אחר מלו אפי' אינו אל פטוש לשבע דקייב שבועה לאינו יודע לפקות אמו' הולאה שהול' לא הוי כאו שבנין הרב בעל הסמ"ג בזה ולבאור ל"ל כאן אבל לאחר אין תועלת בעדותו ויש לחייבו שבועה זו בלא עדים לחייבו שיאחר לו אל אתה הולאת בפני עדים אתה חייב לי ואם יכחו עדים תחייב שבועה ואל"ת לה"מ הי' תשבע לי מבת תבואתי בעדי' פי' אתה הולאת לי בפני עדים אע"פ שאינם כאן אלא זה אינו לבל שאין עדים לפטרו לא יכעיר לשבע אום שבועה מספק מחיב בתבועה בע"ב בזה לא ישבע בשבועה שבו אינו על הבי' שבאינו הסמ"ג בחי' שאחר אני חייב ל"ה לבעל מחלת שהי' אל לבשבוע ובוה סותר דברי עצמו בס"ע סי' ל"ב שבתב אם הוא בענין שיכולין לומר אל לבשבוע שעב"ם בריכין לבעל ובי"ד יבחינו וכו' אבל אחר דעב"ם בריכין לבעל ולא אינו בפ' שבועה' העדות דפטורים מלבעל אל אי"ה אמר ליתן לו מבה דיבול לחזור בו וכן העיקר מ"מ אין בכלל זה אם נותנים תרם בפי' הן קרוב הן רחוק לאלו עיי"ת תתבורר איזה דאל בשרם בבע"ל

בדור ופשוט :

ס"ד ויש לעבו"ם ע"ל הטעם פטור בדינו על המחייב פטור וקע"ל הלא שעת' תיפוק לי' דבוסל הבל עטו' וכן הוא בחמת בחדרבי ואל מפוש שבוע' אחי' העבו"ם בריך לשבע בדינו הא לא עדוף מישראל אשיר דאלו בר שבועה הוא ואל"כ מאי הפסידו בלא ישראל בעדותו וכה' דמיירי כאן בבוסר התקנת דבדין ישראל נשבעו וטוטל כמ"ש מי' פ"ו אם הנתבע אינו חייב שבועה לאורייתא ועכשיו מפסידו בדינו עבו"ם ע"כ בריך לטע' לעל התפיינ ובמדבי לאיירי בבוסר הבל • ע"ש וכ"ש ב' עדי' וכו' כתב ר"ל בתו' דב"ק דף ק"ג מפמע דלבתחלה לא ישיבו לאפי' ב' מהבתבו אין מפמתן אותו מפמע אמיבו לבתחלה ובדי לבטות ומלבדי הרא"ש והמדבי מפמע אמיבו לבתחלה הלוות הלוות ל"ל דהבא"ם והמדבי מיירי מקום אחין סיתר להפקיע הלוות עבו"ם הבינו שם לתוב לאילל בשם ואתו' מיירי מקום דליבא אילל בשם כגון שתובע עבו"ם לישראל מנה לאחר כיון והלא בוסר לא אולא הבעבו"ם לישראל מפקר לו ובמלא מפסיל לו מה אחי יכול להפקיע הבלות וכתב עוד ר"ל דאל"ל ע"ל אינם יכולים להעיל אם בוסר הוא בתקום שאבור להפקיע כמ"ש אבל עד ל"ל אפי' בזה אבור לבתחלה בסוף ם"ם ויוסיפו מחון ע"ם עדותו אלא כדין דהא בוסר בערבותיהם והביא ראי' מהמדבי וכתב אם בבלות דהא בוסר בבלות אינל בשם דמותר להפקיע כמו מפמתיכן להבות על ל"אם הישראל רוצה לבסור וכתב עוד בראם שהיבא אבל יהודים מדינו' זה עם זה ובלבו לבני ערבותיהם ובא על והעיד ובוליאו מחון על פיו אם אלא טוב עשה ולאו להעניבו לאם אבי' לא יעידו אם לא בראם הקבל שבעיר מ"מ לא מפמתי לי' לקי"ל בהמדבי דכתב אין מפמתן אלא בשבל שהמיום לעבו"ם ומפסיל לישראל אבל הבא הבויים לישראל אחר לא ות"ש אם אחל הלי בר ישראל דוקא בהדות' לעבו"ם ולא אמר אתם דוקא בהדות' ומפסיל ע"כל ול"ב הא מילתא כתב לענין דהא פי' בנמ"ם אם אינו ליישראל אלא כדין וה"ב כן דע"ב לי' בריך להחזיר מה שנטל אלא כדין אם יש עדות ע"ז ע"ב מפמתיכן לי' ואל דנקע בגמ' עבו"ם

לרבות' לאפי' בעבו"ם ובולים שנים לבעיר בבל' עד :

ס"ה בהגה שולחין אליו וכו' לבינו ירוקם כתב וז"ל אינו בא לבל קטן ממנו אל שולחין לו ומעיר בפני ב"ד לו בפני אינם עבו"ל ואפי' בסמ"ע בקד"ו דשולחין לו נ"ל בפנים אינם ל"ל הבא סיפא לבינו ירוקם שבתב לו בפני אינם ובל"ל לבינו אחולך בפנים ב"ד לא הוי אליו אם עד מפי על אלא אבל"ר שיש נחנוס בדברי ריי"ז אזכרתי דמ"ם בריש שולחין לו דמשמע שא"ב לוח מבינתו לאל"ב הי' אבל שולחין אחרת ואחיך שיך שיעור לפני ב"ד ואם דמנו לאחר שיש אינם ב"ד לאחר פסיב מאי אולתו לאחר ב"ד מבאי ותו ל"ל ב"ד לאחר כיון דבתב לא"ב דשנו אינם אינם ובבר בתב מה"ר לוי תבינ בתשובותיו דבפר ריי"ז בלפם בברבה שעות סופר ואומר שה בכון לענין דינא בא"ל לא אינם ג' אנשים בבע' הרב בעל הסמ"ע :

ס"ה מוציאין כל אדם ליתן ייתר בכון בדברי הרי"ף מוציאין כל אדם ליתן ובולקין את כל אחד לבבו ולפ"ז אין מקפידין על הנשים אחרי' דלפם וכן מעשים בכל יום אינם לבוליא אחרי' בשעת קבלת העדות ולא דבתב הטור והמחבר סי' ל"ח דלאם שמקבלין עדותן מוציאין כל אדי' ליתן לאו מחבר' ולא ילוף אינם אלא מדברי חז"ל בברייתא שאמרו לאחר שקבלו העדו' מוציאין אותן ליתן ובינו את הערבים ואלא ישמעו החזא ותתן אל הריבוים מי מזבה מי מחייב ומתילא אנו יודעים שנם אחר בני אדם לא יהיו אם אם אינם אל להתנא הזכיר עדו' אחם היו אם בנירור ובאחרי גורם מוציאין כל אדם ליתן :

מכאן ואילך עיין בפנים • ע"כ מה שנמצא מדברי הרב הגדול הגאון בעל ש"ז זצ"ל ה"ה על חשן המשפט :

ואלה הם דברי המביא ספר ט"ז להדפוס ה"ה הגאון המפורסם אב"ד דק"ק אמשטרדם הנקרא בפי כל חכם צבי נר"ו :

אמר המניה

אלקים ילקה לי ולא עכיו ולא יגיע כפי בכל העמל שעמלתי לכו עד הוכיחי לאור מפפם הספר הזה ומעבהו כי הנעתק לאבר הוה לבמו הן חבר אן יתיר לו אלוף תקנתי בשבר השינה ידי יד בהה בעור החוכן לאדם דעת כי ה' יתן חכמה מפוקדת בכלי שהור שהור גברת רבת ויקירת הרב הגדול הגאון המפקבר ז"ל אלהה שפתותיו אוסנים לחכותיו שהורות יקרות מפטנים כי אליך ר"ב לעולם השאור לאדרבי ערכה הלוי עיכו ישראל בחכוריו ויעב לו בתי' כנוי' על לרבע' עורי לאבן טורי זהב : נפש"י יודעת מלות מעוש ערכי ואבל מבני כי לינכו כלתי להתערב את בחות ל' מקטני תלשודי הרב ז"ל אף כי אבשיב על דבריו לכן מחת ה' הוחה זאת ולאחבי' עלי החכמי' הבלמי' יכ"ו הוזבי' לבני ה' כבי' מדרשיכו הגדול יע"ל הוה יתנו עדיהן כי לא הבלתי בהנהותי אלו אוס דבר מחם אחיה כתוב לבלי מלו ומקל' לבל זה ראה לאבר תבנו ה' ית' ויתלוחבדשתי מולי עובדי בין בתרי טורי הזהב :

ל"ונרי צורי ב"ורלקי' עוזרי הו"ל ילבנו ר"ב שלום ולא ינלא מחבת ידי דבר בלתי מתוקן ואפיל לבי מתוכתי לפני כל מעיין בספר הנקמד הזה אם עדיין ירלה בעיכו לוזה דבר שלא בתבון ותקנו כפי ראשי בינתו ובסר הרבה ועל נקודות הכסף עם טורי זהב :

האירנא כתות עלמל כן ארבות כל מ"מ מחיבה נפה לו דקה על מוכח הדפוס לבנלא עליה לת הקבלה ולשותא דרבנן על ההדפסה אבות בלתי ידיעתו עד מבן שנים ידועות ולא כן עשיתי כי לבי שלם ובשתתי כל אבר כנע הבם בלבו לא יתהר להדפיס הספר הזה בדמותו כבלמו על תוב תמם שנים כי אני לאבות הרבים הפלתי ולעבות בתת רוח לבשמת הגאון המחבר ז"ל ולא ישלם רעה תחת טובה וכל ל' יתום לעמתו מנור המלך הבכם ע"ה משלם רעה תחת טובה לא תמוט רעה מביתו הטובה ה' לטובים ולישרי' בלבותם וברכות לראם לבריך כענין אחתו"ל תכף לת"ח ברכה • ואנו ראיתי לבתוב שבו דברים שחבתי זה שנים רבות בענין ברכה הא' הוא בתוספו' פ' אלו בחמרון דף ל"ט ע"ל ונם הרב רמ"ל הבילו בסי' קס"ו וז"ל בל"ה בל בהן ושיעור תכיפה לוכל לחשמע מתכיפת סוכה לבחישה כי אלמא כדי מהלך משער בקבור על בית המשבחי' לא סוכה תכיפה ובמחמ' מדות משמע דלא הוי שפי מב"ב לחם עכ"ל ובקשה להתם שוכת בהדי' בנמ' דאפי' בכדי פשיעה ל' הוי הפסק